

Izlaganje na Katedri hadisa, Tuzla, Džamija „Kralj Abdullah“, 03. mart 2016. godine

Predavač: Mr. Esnaf-ef. Imamović

Bismillahir-rahmanir-rahim

Mudžaheda je infinitiv glagola džahede judžahidu što znači nastojanje, trud, napor i borba. U užem smislu, kada se koristi u islamskoj literaturi, ovaj termin znači borbu sa samim sobom, dok se termin džihad više koristi za borbu protiv drugih. **Borba sa samim sobom denifinisana je kao sustezanje od onoga što nas sputava i odvraća od pokornosti Allahu dželle še'nuhu.** Ona je jedna je od najtežih borbi i borba protiv drugog dolazi tek poslije borbe sa samim sobom, jer prvo treba savladati samog sebe da bi se mogao boriti protiv drugih.

Borba sa samim sobom podrazumijeva dvije stvari: trud, nastojanje, težnju i borbu da se čine pobožna djela i da se bude pokorno Allahu dželle še'nuhu izvršavanjem Njegovih naredbi, zatim trud i borbu da se ne čine i da se izbjegavaju zabranjena djela. I jedno i drugo predstavlja veliku poteškoću, jer je duša sklona grijehenju i nema naklonosti prema činjenju dobra zato je i potrebno da se borimo protiv nje. To je i Allahova mudrost, jer da je sklona činjenju dobra naredbe i zabrane ne bi imale smisla.

Poznata je podjela duše na tri vrste, ili poznata su tri svojstva duše, ili tri stanja:

En-nefsul-mitmeinna-smirena duša, en-nefsullevvama-duša koja sama sebe kori i nefsun emmaretun bissu'i-duša koja je sklona zlu. Smirena duša i duša koja sama sebe kori su duše koje zrače pozitivnim osobinama i podstiču čovjeka na pokornost Allahu dželle še'nuhu. Ovo važi ako uzmemo u tumačenju duše koja sama sebe kori mišljenje mufessira koji smatraju da ona kori samu sebe zbog počinjenih grijeha. Međutim, ima učenjaka koji duše dijele na dvije vrste: smirena i sklona zlu, a da i jedna i druga mogu koriti samu sebe, prva ako slučajno počinji grijeh, ili što nije još više dobra uradila, a druga ako propusti učiniti kakvo zlo ili što još nije zla učinila. Duša koja je klona zlu i koja čovjeka navraća na zlo, ili ga kori ako ne čini zlo je duša protiv koje se moramo boriti i savladati je. Borba kako je poznato podrazumijeva ulaganje velikih napora, jer ko se upusti u borbu ne upušta se osim sa nijetom pobjede, a do pobjede se ne dolazi lahko, nego ulaganjem velikih napora. Prvo moramo dobro upoznati neprijatelja, zatim isplanirati i napraviti strategiju i onda se upustiti u borbu. Tu je ustrajnost i kontinuitet, jer moramo stalno biti oprezni, kao stražari kada čuvaju stražu, mala nepažnja i nemarnost stražara može biti kobna. Tako je i sa dušom moramo biti oprezni, stražariti i paziti da nas ne zatekne u gafletu pa nas ne odvede u činjenje grijeha. Neki od učenjaka su konstatovali, da borba protiv neprijatelja podrazumijeva i borbu protiv svoje duše-nefsa, jer čovjek ima tri neprijatelja: prvi i glavni je šejtan, poslije njega je duša, jer ona čovjeka navraća i podstiče na slasti i uživanja koje čovjeka odvode u harama koji izazivaju srdžbu Gospodara. Šejtan je pomagač i mentor duši

u svemu tome, i on joj to sve uljepšava. Ko se suprostavi svojim hirovima i strastima i radi suprotno od onoga čemu ga oni pozivaju, taj je potčinio i obuzdao svoga šejtana. Tako da borba sa samim sobom znači činjenje pobožnih djela i pokornost Allahu dž.š. i izbjegavanje onoga što je zabranjeno. Kada čovjek u tome postane jak, onda mu je lahka i ne predstavlja mu poteškoću borba protiv vjerskih neprijatelja. Prvo je unutarnja a drugo vanjska borba. A vanjska borba jeste samo ogranak unutarnje borbe, tako da je unutarnja borba osnova. Hadis nam kazuje: „Pravi mudžahid-borac je onaj koji se bori sa sobom da bude pokoran Allahu, a pravi muhadžir (izbjeglica) je onaj koji napusti i izbjegava činjenje grijeha.“

Ibn Kajjim rahimehullahu kaže: „Borba sa samim sobom ima četiri stepena: prvi jeste da se čovjek bori da nauči i spozna uputu, pravi put i ispravnu vjeru, drugi jeste da se bori i trudi da to primijeni u praksu, treći jeste da se bori i trudi da poziva u ono što nauči i primijeni u praksu, a četvrti jeste da se bori da bude strpljiv na poteškoćama pozivanja u ispravnu vjeru i nedaćama i neprijatnostima koje može doživjeti od strane ljudi na tom putu. Ko upotpuni ova četiri stepena on je alim rabbani.....“

Ibn Hadžer rahimehullahu kaže: „Najbolji način borbe u borbi sa samim sobom i protiv šejtana jeste odbacivanje nejasnoća i sumnja koje mu ubacuje šejtan, zatim odbacivanje uljepšavanja onoga što mu je zabranjeno, zatim izbjegavanje onoga čije nas često činjenje dovodi do šubhi-nejasnoća, sumnje i zablude, a povrh svega toga jeste stalna opreznost i budnost u svakom momentu, jer jedan momenat nemarnosti može biti dovoljan da nas zavedu šejtan i naš nefis, i da navrate na činjenje grijeha i onoga što je zabranjeno.“

Prvo, tj. odbacivanje nejasnoća i sumnji, rezultira čvrstim vjerovanjem i ubjeđenjem, a drugo, tj. odbacivanje uljepšavanja onoga što mu je zabranjeno, rezultira saburom-strpljivopću i ustrajnošću, Allah dž.š. kaže: „Između njih smo Mi vođe određivali i oni su, odazivajući se zapovijedi Našoj, na Pravi put upućivali, jer su strpljivi bili i u dokaze Naše čvrsto vjerovali.“

Šejtan čovjeku ubacuje sumnje oko vjerovanja, zato te sumnje treba odbacivati da bismo postali čvrsti u svom vjerovanju. Isto tako nam uljepšava činjenje grijeha i prestavlja ih slatkim, zato čovjek treba da shvati da griješenje nije lijepo već ružno i gnusno, kada to shvati lakše mu je napustiti i ostaviti griješenje.

Najteža borba jeste borba s iskrenošću vjerovanja i ispovijedanja vjere samo Allahu dž.š., zato je za to i najveća nagrada: „Ko iskreno kaže lailahe illallah Allah će ga zabraniti džehenemskoj vatri.“ Dosta naših prethodnika (selefu salih) je konstatovalo da im se najteže bilo boriti sa iskrenošću, tj. da budu iskreni u svome vjerovanju i činjenju ibadeta. Ova borba treba da bude na prvom mjestu.

Čovjek treba da se bori da obavlja sve namaze, ne samo kod kuće, već u džamiji i džematu i time potvrditi svoju pripadnost džematu. Tako se treba boriti i da posti mjesec ramazan i ne treba se predavati bez borbe i biti slabić. Slabići su oni koji se predaju u startu i kažu da ne mogu postiti. Oni koji su imućni moraju da se bore i da draga srca izdvoje obavezni zekat na imetak, a ne da ga daju teška srca. Znači prvo se mora pobijediti da ga izdvoji i drugo, što je veći stepen, jeste da mu bude drago što izvrašava svoju obavezu.

Treba se truditi i boriti da sakupi potrebna sredstva za obavljenje hadža. Mnogi troše novac na bespotrebne stvari a na ovu petu islamsku dužnost zaboravljaju. Mnogi konzumiranjem cigareta za par godina protraće hadždž, a da toga nisu ni svjesni. Kada bi se samo odrekli nekoliko stvari na koje dajemo novce, a koje nam nisu neophodne za život, za nekoliko godina bi mogli otići na hadž. Čovjek će između ostaloga i za ovo biti pitan, gdje je i zašto je trošio imetak. A kada bude upitan zbog čega nije obavio hadž kakvo će opravdanje imati, nekak svako sebe zapita.

Borba sa drugim ima dva pravca, borba protiv munafika i raznih zalutalih sekti i pojedinaca, a to se radi putem znanja, a nekada i putem upotrebe sile, i borba protiv onih koji se bore protiv islama i iskazuju neprijateljstvo prema islamu i muslimanima, a to se radi putem primjene sile ili oružjem.

Sada ćemu ukratko prokomentarisati ajete i hadise koje je spomenuo imam Nevevi rahimehullahu u ovom poglavlju.

Allah dž.š. kaže: „One koji se budu zbog Nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti; a Allah je, zaista, na strani onih koji dobra djela čine!“

U ovom ajetu Allah dželle šehenuhu nam poručuje da će onima, koji se trude i bore da zadobiju Njegovo zadovoljstvo, dati uputu i način da to učine i da će im to olakšati. Znači ajet je općeg karaktera i ne odnosi se samo na oružanu borbu, nego na svakoga koji se trudi i bori da uradi neko dobro nastojeći time zadobiti Allahovo zadovoljstvo. Tako, ako se u ime Allaha bori protiv neprijatelja Allah će mu dati načina da ga pobijedi, ako traži šerijatsko znanje samo u ime Allaha, On će mu to olakšati, ako se trudi da posti u ime Allaha On će mu olakšati post, ako saburi u ime Allaha, on će mu ga olakšati. Tako je sa svakim hairli djelom ako ga samo u ime Allaha radimo. Dokaz za to je i sam kraj ajeta: „A Allah je, zaista, na strani onih koji dobra djela čine!“ znači bilo koje dobro djelo, jer je upotrijebljena množina "dobra djela", a prije toga je spomeuo: „Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti...“ tj putevima hajra kojima će postići Naše zadovoljstvo. Da je ciljana samo oružana borba ne bi bila upotrijebljena množina već jednina. Ovo je nagrada za one koji se budu u ime Allaha dž.š. trudili.

Drugi ajet: „I sve dok si živ, Gospodar u svome se klanjaj!“

Prije svega naredba našem Poslaniku a.s., da ustraje u ibadetu do kraja života što je on na najbolji način i učinio. Ova naredba važi i za nas. Ona podrazumijeva stalnu borbu i trud da budemo pokorni samo Allahu dž.š., i da samo Njemu ibadet činimo, sve do naše smrti.

Ajeti: „Onaj ko bude uradio koliko trun dobra - vidjeće ga,“ „A dobro koje za sebe unaprijed osigurate naći ćete kod Allaha još većim i dobićete još veću nagradu.“ „A za dobro koje učinite Allah sigurno zna.“ Ukazuju da bilo koje dobro djelo koje učinimo u ime Allaha dželle šehenuhu neće propasti i da ćemo ga naći na onom svijetu i ono će nam biti od koristi, makar to bilo i trun dobra. Ovo treba da nam bude podstrek da se borimo i da ne propuštamo da učinimo bilo koje dobro djelo makar bilo koliko trun. To zahtijeva veliku žrtvu i borbu, ali ako znamo da će nam to koristiti kada je najpotrebnije to nam olakšava da se borimo i pobijedimo sami sebe i učinimo što više dobrih djela. Naprimjer, znamo da nam je teško ustati rano, ali kada znamo da ćemo ako ustanemo rano i odemo na posao zaraditi dnevnicu, uprotivnom ako ne ustanemo gubimo dnevnicu pa možda i posao, sami sebe natjeramo da ustanemo i odemo na posao. tako isto treba da sebe savladamo da činimo dobra djela kada znamo da će mo ih naći na onom svijetu.

Imam Nevevi rahimehullah je u ovom poglavlju naveo nekoliko hadisa, odabrat ćemo samo neke.

Ebu Hurejra r.a. prenosi od Allahov Poslanik rekao da je Uzvišeni Allah rekao: „**Ko uznemirava kojeg od mojih štíćenika-evlija-ja sam mu objavio rat. Najdraže čime Mi se Moj rob može približiti jest ono što sam mu propisao. Moj rob će Mi se neprestano približavati nafilama sve dok ga ne zavolim, a kada ga zavolim, pastaću sluh njegov koji sluša, vid njegov kojim gleda, ruka njegova kojom radi, noga njegova kojom hoda. Ako od Mene nešto zatraži dat ću mu, a ako od Mene bude tražio zaštitu, zaštit ću ga.**“

U ovom hadisi kudsiju Allah nam poručuje da On štiti svoje evlije i da je objavio rat onima koji ih uznemiravaju, a kome Allah dž.š. objavi rat taj je sigurni gubitnik. Zatim nam je Allah dž.š. pojasnio ko su to evlije-štíćenici. To su oni koji izvrašavaju sve Allahove dž.š. naredbe, a zatim i nafilu-dobrovoljne ibadete. Iz hadisa se da zaključiti da su farzovi-ono što je Allaha dž.š. naredio najdraži Allahu dž.š., i da Mu je najdraže da se oni izvršavaju i da Mu se tako najviše približavamo. Poslije toga na red dolaze dobrovoljni ibadeti u vidu dobrovoljnog namaza, posta, sadake i dr.

Hadis ne treba bukvalno shvatati i misliti da se Allah u nešto pretvara, nego znači da Allah dž.š. kada zavoli svoga roba on ga upravi, tako da on radi samo ono sa čime je Allah dž.š. zadovoljan. Ne sluša osim ono sa čime je Allah dž.š. zadovoljan, ne gleda osim ono sa čime je Allah dž.š. zadovoljan, ne radi rukama osim ono sa čime je Allah dž.š. zadovoljan, i ne ide osim gdje je Allah zadovoljan da ide.

Imam Nevevi rahimehullah je naveo ovaj hadis iz razloga što nas izvršavanje svih farzova-naredbi i činjenje mnogo nafila dovodi do stepena evlije, a da bi sve to izvršili potrebno je ulaganje velikog truda i velika borba. Dakle potrebno je savladati šejtana i samog sebe.

Od Aiše r.a. se prenosi da je Allahov vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem noću klanjao da su mu noge znale oteći, pa mu je ona rekla: „Allahov Poslaniče! Zašto tako postupaš tako kada ti je Allah oprostio sve grijehel!“ On joj je rekao: „Pa zar da ne budem zahvalan rob.“

Hadis upućuje da zahvala Allahu dž.š. na Njegovim blagodatima nije dovoljna jezikom, nego je ona potpuna samo ako se čini djelima. Tako je i Poslanik a.s. na blagodat oprosta zahvaljivao dugim stajanjem u namazu. Znači nije prestajao sa činjenjem dobrih djela zato što mu je oprašteno, naprotiv on ih je još više činio. Kada je takav slučaj s njim, kojem je sve oprašteno, onda mi trebamo što više da se trudimo i borimo jer ne znamo kakav nam je status.

Ebu Hurejre r.a. prenosi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Jak vjernik je bolji i draži Allahu od nekoga vjernika, a u obojici je hajr (dobro). Teži ka onome što će ti koristiti i od Allaha traži ti u tome bude pomagač, i nemoj odustajati. Ako te nešto neprijatno zadesi, nemoj reći: ‘Da sam uradio drugačije ne bi do ovoga došlo,’ nego reci: ‘Allah je odredio i uradio šta je htio,’ jer ‘da sam’ otvara šejtanska vrata.“

U hadisu se misli na jakog vjernika po ubjeđenju a ne po tjelesnoj građi, ali svaki vjernik je bolji od nevjernika i u njemu ima dobra makar on bio slab vjernik.

U hadisu se preporučuje da žudimo za djelima od kojih ćemo prvenstveno imati koristi na ahiretu i da jedino Allaha molimo da nam u tome pomogne. Kada krenemo ne smijemo se pokolebati, posustati i odustajati jer su to znakovi slabosti. Ako nam se nešto desi ne trebamo jadikovati i govoriti da sam ovako ili onako uradio ne bi do ovoga došlo, nego reci to je Allahova odredba i nastavi dalje. Jer govoreći da sam uradio ovako ili onako mijesamo se u Allahova određenja i time otvaramo vrata šejtanu, jer otkud znamo da bi bilo tako kako kažemo da bi bilo.

Ebu Hurejre r.a. prenosi da je Allahov Poslanik rekao: „Džehennem je prekriven (zaklonjen, okružen, ograđen) strastima, a Džennet mrskostima.“

Hadis nam otkriva stvarnost duše, da ona voli grijehenje i da joj je to slatko, a da su joj pokornost i činjenje dobrih djela mrski. I to je značenje hadisa. Ono čime zaslužujemo džennet je dobro i poželjno ali je duši mrsko i teško, zato se moramo pobijediti i natjerati da to činimo, a suzdržavati se onoga što je duši drago što nas zapravo može odvesti u Džehennem. I to je ta borba sa samim sobom, duša nas vuče i teži da čini zlo a mi je moramo obuzdati i povinovati da čini dobro.

Ibn Abbas r.a. prenosi da je Allahov Poslanik rekao: „Dvije blagodati u kojima se varaju mnogi ljudi: zdravlje i slobodno vrijeme.“

U hadisu na arapskom jeziku za riječ varanje upotrijebljen je termin gabn, koji znači obmana, prevara. Kada se on koristi u poglavlju o kupoprodaji, kada je prevaren i obmanjen u kupoprodaji, misli se da je prodao nešto vrijedno za jeftine pare. U ovom hadisu nam se poručuje da ljudi dvije vrijedne blagodati olahko shvaćaju i prodaju ih za nešto bezvrijedno. Većinom ljudi slobodno vrijeme dok su zdravi provode u igri i razonodi udovoljavajući svojoj duši da se hrani onim što ona voli i za čime žudi. Znači prodaju vrijeme i zdravlje za igru i razonodu, a kada se razbole ili ostare onda se kaju šta su sve prпусти. Stoga trebamo se boriti da slobodno vrijeme i zdravlje iskoristimo u činjenju dobrih djela, da ih prodamo za nešto vrijednije od njih.

Enes r.a. prenosi da je Allahov Poslanik rekao: „Mrtvaca prati troje: njegova porodica, njegov imetak i njegova djela. Dvoje se vraća a jedno ostaje s njim: vraćaju se njegova porodica i imetak njegov a snjim ostaju njegova djela.“

Ljudima su na ovom svijetu najdraži imetak i porodica i čovjek svoj život najviše posvećuje tome. Međutim, hadis nam ukazuje na treću stvar za koju se trebamo još više boriti i biti joj posvećeni, to su dobra djela. Kako se trudimo i borimo da steknemo porodicu i imetak još više se trebamo boriti da što više dobrih djela steknemo, jer su nam ona saputnik na onom svijetu. Tamo neće koristiti ni porodica ni imetak: „Na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj koji Allahu srca čista dođe spašen biti.“

Sevban r.a. prenosi da je čuo Allahovog Poslanika da je rekao: „Često padaj na sedždu Allahu, jer Allahu nećeš ni jednu sedždu učiniti a da te On za nju neće uzdići za jedan stepen i oprostiti ti jedan grijeh.“

U hadisu je preporuka da što više obavljamo namaz, jer je sedžda sastavni dio namaza. Svakom sedždom nam se uvećavaju stepeni i smanjuju grijesi. To je ono što jedan vjernik želi, da na Sudnjem danu čist od grijeha stane pred Allaha dželle šehnuhu. To će postići ako puno obavlja namaz, jer ga namaz odvraća od ružnih djela i postupaka. Za to je potrebna velika borba i puno truda, jer trebamo pobijediti sami sebe da bi smo mnogo vremena provodili u namazu. Pogotovo u ovo današnje vrijeme kada su vrata grijeha širom otvorena, grijesi se nude čovjeku i lahko ih je počinuti bez ulaganja posebnog truda. Zato je jak onaj koji se u ovakvom vremenu savlada i vrijeme provodi robujući Allahu dž.š. a ne svojim strastima i požudama koje trebamo po svaku cijenu da ubuzdamo. Jer, nam u protivnom prijete propast.

Da nas Allah dž.š. pomogne u borbi protiv naših neprijatelja prije svega šejtana i naše duše. Amin!

